1 Vad är Windows XP?

Windows XP är ett operativsystem från Microsoft. XP står för *eXPerience*. Operativsystemet bygger på Windows NT och Windows 2000, vilket gör att systemet är särskilt bra på saker så som dataskydd och driftsäkerhet.

1.1

Microsoft Windows XP finns i två versioner: *Windows XP Home Edition* och *Windows XP Professionel Edition*. Den största skillnaden ligger i processorsupporten. Home Edition stöder endast en processor medan Professional stöder två processorer.

Windows XP är ett komplext program som hjälper dig att organisera ditt dagliga PC-arbete. Inuti består det av en samling specialiserade program som samarbetar för att underlätta och förenkla dina arbetsuppgifter:

- Det är ett *operativsystem* vilket innebär att det talar om för datorn vad den ska göra och när det ska ske.
- Det har *nätverks- och kommunikations*-funktioner. Detta innebär att din dator kan dela program och lagringsutrymme med andra datorer.
- Det innehåller ett *arkiveringsystem* så att du kan organisera din information.
- Det hanterar *utskriften* av dina dokument.
- Det låter dig arbeta med *flera saker samtidigt* (multikörning).

2 Varför behövs ett operativsystem?

Utan ett operativsystem skulle det råda kaos i din PC. Windows XP finns där som en outtröttlig arbetsledare och håller reda på aktiviteterna i din PC. Windows känner till varje del av din PC så att det kan fördela arbetet rätt. När du begär en utskrift så ska den gå till skrivaren och inte till papperskorgen. Detta är operativsystemets jobb. Det känner också till alla regler för att hämta och skapa filer så att du enkelt hittar din information.

Ikonerna och menyerna som finns i Windows underlättar för dig att be PC:n utföra en viss arbetsuppgift, men det är operativsystemet som gör det egentliga arbetet.

3 Starta Windows XP

Hur lång tid det tar att starta Windows är beror på vilken hårdvara du har. Du hör hur hårddisken arbetar, du anger ditt namn och lösenord för att bevisa för operativsystemet att du är den du utger dig för att vara och Windows-logon dyker upp på din bildskärm. Till slut så ser du Windows skrivbord på skärmen, men dessförinnan så är det många arbetsmoment som har blivit utförda inuti datorn.

3.1 Vad sker när Windows XP startas?

Windows XP har en lång checklista att gå igenom. Därför tar lite tid för datorn att starta upp. Här beskrivs vad som sker:

1. Datorns BIOS kontrollerar att allting är på plats. Finns allt arbetsminne? Är hårddisken inkopplad? Finns det någon CD-ROM-spelare? BIOS är en förkortning av Basic Input/Output System. Den innehåller för datorn nödvändiga instruktioner.

© Copyright 2002 Maxlogic AB | www.maxlogic.se

❷ När din PC har funnit sin hårddisk så börjar den leta efter Windows uppstartningsfiler. Dessa letar efter mer hårdvara såsom skrivare, modem, CD-ROM-spelare. Därefter hämtas programvaran som behövs för att använda hårdvaran.

❸ Är allting OK så börjar din PC att ladda resten av Windows. Är det bestämt att du ska ange lösenord för att bli insläppt till Windows skrivbord? I så fall ber XP dig att skriva det nu.

❹ Om lösenordet stämmer med innehållet i Windows lösenordsförteckning så hämtas filen med dina personliga inställningar. Dessa är t.ex. skrivbordets bakgrundsfärg och var dina ikoner ska vara placerade.

❺ Nu när Windows är igång så startas de program som är placerade i mappen **Autostart**. När du placerar ett program i denna mapp så talar du om för Windows att programmet ska startas automatiskt varje gång Windows startas.

3.2 Att starta Windows

Nu ska du starta Windows XP. Är det installerat enligt anvisningarna så kan du alltid starta det så här:

1 Slå på strömmen till din dator.

Efter det att Windows gått igenom uppstartsrutinerna så avkräver XP användaren ett lösenord. Är flera användare registrerade på datorn så väljer du först aktuell användare och därefter anger du lösenordet. Se figur 1.2.

2 Ange lösenord och tryck <*Enter*>.

När användaren har verifierats så laddas användarprofilen.

Är din dator kopplad till ett nätverk så fungerar Windows XP som en säkerhetsvakt.

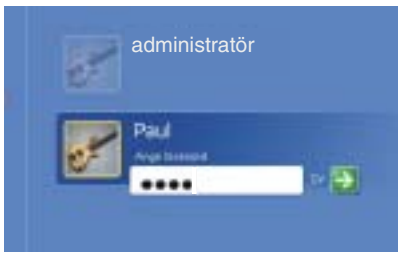

1.2

*I denna bild är två användarkonton registrerade, **administratör** och **Paul**.*

Du måste identifiera dig och Windows kontrollerar att du finns med i listan över de som får lov att komma in. När systemadministratören skapade ett konto åt dig så registrerades du i listan över auktoriserade användare och du blev tilldelad ett lösenord.

Du befinner dig nu på skrivbordet.

4 Skrivbordet

Skrivbordet är den plats varifrån du når datorns enheter, startar program, kopplar upp dig mot Internet m.m. Se på bildskärmens skrivbord som, ja, ett skrivbord. Det idealiska skrivbordet har allting inom räckhåll. Samma gäller för datorns skrivbord.

Som du kan se i figur 1.4 så består skrivbordet av en öppen yta. På skrivbordet finns ikonen Papperskorgen. Här lagras borttagna filer temporärt tills du tömmer den. Papperskorgen beskrivs ingående i kapitel 2.12.

1.3

Ikoner som är placerade på skrivbordet kan du flytta. Placera muspekaren på ikonen och tryck ner vänster musknapp – dra objektet till önskad plats.

Längst ned finns aktivitetsfältet med **Start**-knappen till vänster och Meddelandefältet till höger.

Utseendet på ditt skrivbord kan skilja sig från det i figur 1.4.

© Copyright 2002 Maxlogic AB

1.4

Skrivbordet är en bildskärmsyta där fönster, ikoner, menyer och dialogrutor visas.

På skrivbordet kan du placera genvägar. En *genväg* är en ikon som ger dig möjlighet att snabbt och enkelt öppna ett program eller ett dokument. Du ser att det är en genvägsikon genom att den har en liten pil i nederkanten.

1.5

Genvägen känns igen på den lilla pilen i nederkanten.

Genvägar kan vara användbara, men för många skapar oreda på skrivbordet. Vill du inte ha en genväg så tar du bort den. När en genväg tas bort så försvinner inte programmet. Det är bara den lilla ikon på skrivbordet som är länkad till programmet som tas bort.

5 Musen och tangentbordet

När du arbetar i Windows använder du i första hand musen. Du kan även arbeta med enbart tangentbordet, men detta är inte en praktisk lösning.

Nedan följer några viktiga begrepp när du arbetar med musen:

- *Peka:* Peka med muspekaren på ett alternativ.
- *Klicka:* Tryck ned vänster musknapp och släpp sedan.
- *Högerklicka:* Tryck ned höger musknapp och släpp sedan.
- *Dra:* Peka med muspekaren – håll ned *vänster* musknapp och flytta därefter runt muspekaren.
- *”Dra och släpp”:* Placera muspekaren på objektet – tryck ner vänster musknapp och dra objektet till önskad plats. Släpp upp vänster musknapp.
- *Dubbelklicka:* Tryck ned vänster musknapp två gånger i snabb följd.

 © Copyright 2002 Maxlogic AB

1.6

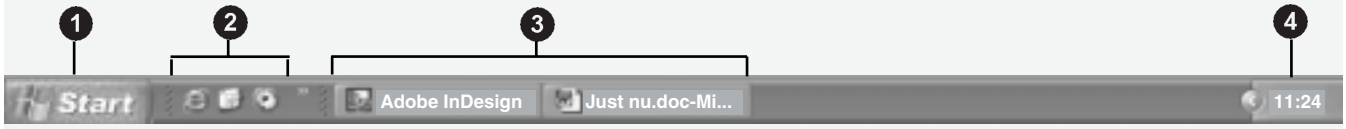

1. Knappen **Start** vilken är ett av de mest använda verktygen i Windows. Knappen ger dig tillgång till **Start**-menyn, där kan du starta program och öppna dokument.

2. I verktygsfältet Snabbstart kan du lägga programikoner och filer som används ofta. Programmen aktiveras genom att du klickar en gång på aktuell ikon.

3. Program som du har öppna och fönster som är minimerade visas som knappar på aktivitetsfältet.

4. Meddelandefältet visar klockan och ett antal andra ikoner beroende av vad du har installerat på din dator. Meddelandefältet gör det enkelt att komma åt vissa program. *Höger*klickar du på en ikon i meddelandefältet så får du upp en Snabbmeny där du kan göra inställningar för programmet.

6 Aktivitetsfältet

Aktivitetsfältet är det smala fält du ser längst ned på skrivbordet, se figur 1.6.

7 Flytta skrivbordsikoner

Du kan bestämma var på skrivbordet du vill ha dina ikoner. Du flyttar ikonerna genom att använda ”dra och släpp”-tekniken. På samma sätt kan du flytta ner ikoner till verktygsfältet Snabbstart. För dessa ikoner räcker det att du klickar en gång på dem för att de ska öppnas.

8 Start-menyn

Start-menyn kan ses som porten till Windows och programmen på din dator. Klickar du på **Start**-knappen med din mus så visas **Start**-menyn.

1.7

Menyn innehåller de mest användbara objekten på din dator. Här kan du t.ex. klicka på **Hjälp och support**.

Listan över program är uppdelad i två delar. Ett streck skiljer de båda delarna åt. Programikonerna ovanför linjen visas alltid så att du kan klicka på dem för att starta programmen.

1.8

Listan under strecket visar de mest använda programmen. De program som inte har öppnats på senare tid ersätts av program som har används nyligen.

Klickar du på **Alla program** så visas en lista över de program som är installerade på din dator.

9 Fönsterhantering

Windows använder sig av fönster för att hålla reda på alla de uppgifter du arbetar med.
Ett fönster kan innehålla en offert medan ett annat innehåller ett kalkylblad med de siffror som ska överföras till offerten. Samtidigt kan du ha fyra mappar öppna medan du söker efter den offert du skrev förra månaden. Nu har du sex fönster öppna samtidigt.

Låter det komplicerat? Att hålla reda på fem eller tio fönster är inte svårare än att skifta mellan olika TV-kanaler. Istället för fjärrkontrollen så använder du Windows aktivitetsfält för att skifta mellan fönstren.

När du dubbelklickar på en programikon eller en mapp så visar Windows upp en rektangulär ram på bildskärmen och arrangerar den aktuella informationen inuti ramen. Den rektangulära ramen är ett *fönster*.

Ett fönster kan innehålla olika typer av information såsom; data, program, filförteckningar m.m. Du kan flytta runt fönstren på skärmen, placera dem bredvid varandra och storleksändra dem. Vill du inte att ett fönster ska synas så kan du lagra det (tillfälligt) som en knapp på aktivitetsfältet.

Figur 1.12 visar mappfönstret **Mina dokument**. Fönstret öppnas när du dubbelklickar på ikonen Mina dokument. Alla fönster består av dessa grundkomponenter.

10 Arbeta med fönster

Det är enkelt att storleksändra och flytta fönster på skrivbordet. Detta är speciellt användbart när du har flera fönster öppna. Vi börjar med att öppna ett fönster.

10.1 Öppna ett fönster

Ett fönster kan öppnas på flera sätt. Enklast är att öppna det med hjälp av musen.

Du ska nu öppna fönstret **Mina dokument**.

1 I aktivitetsfältet klickar du på knappen **Start**.

1.9

2 I **Start**-menyn kickar du på menyvalet **Mina dokument**.

1.10

*Klicka på menyvalet **Mina dokument**.*

Nu öppnas fönstret **Mina dokument**.

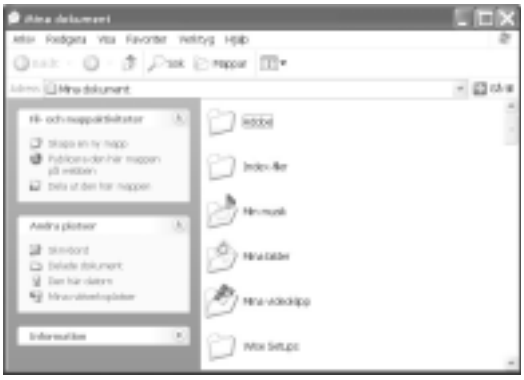

1.11

Med tangentbord

❶ Tryck på <*Windows*>-tangenten för att öppna **Start**-menyn.

❷ Använd dig av <*Pilarna*> för att markera ikonen **Mina dokument**. Tryck <*Enter*>.

© Copyright 2002 Maxlogic AB